

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksestä laeiksi eräiden terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamisesta

Eduskunta on 1 päivänä syyskuuta 1992 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 107 laeiksi eräiden terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamisesta.

Valiokunta on pyytänyt esityksestä sivistysvaliokunnan lausunnon. Sivistysvaliokunnan lausunto n:o 4 on mietinnön liitteenä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Marja-Liisa Partanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, korkeakouluneuvos Leena Pirilä ja erikoissuunnittelija Marja-Liisa Niemi opetusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Antti Marttila sosiaali- ja terveyshallituksesta, apulaisosastopäällikkö Rolf Eriksson Suomen Kaupunkiliitosta edustaen myös Suomen Kunnallislittoa, jaostopäällikkö Erik Nylund Finlands svenska kommunförbundista, apulaistoiminnanjohtaja Santero Kujala Suomen Lääkäriliitosta, toiminnanjohtaja Atila Samaletdin Suomen Hammaslääkäriliitosta, lakimies Marja Mäkisalo Terveidenhuoltoalan ammattijärjestöstä, farmaseuttinen johtaja Eeva Teräsalmi Suomen Apteekkariliitosta, tiedotuspäällikkö Kirsti Bült Suomen Farmasialiitosta, puheenjohtaja Eero Lång Suomen Silmäoptikkojen Liitosta, toiminnanjohtaja Maarit Helenius Suomen Optikkojen Ammattiliitosta ja hallituksen jäsen Vesa Valkeala Suomen Hammas-tekniikkojen Seurasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamista Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaiseksi. Ehdotetut säännökset vastaavat Euroopan yhteisön tutkintotodistusten tunnustamista ja ammatinharjoittamisen ehtojen yhteensovittamista koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on edistää henkilöiden vapaata liikkuvuutta yhdenmukaistamalla terveydenhuoltoalan ammatinharjoittamista koskevia säännöksiä ja antaa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle oikeus koulutuksensa ja kokemuksensa mukaiseen toi-

mintaan valtiossa, johon hän siirtyy työntekijäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen kanssa. Voimaantulosta on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää huomiota terveydenhuollon ammatinharjoittajien kielitaitoa koskeviin vaatimuksiin. Terveidenhuollon turvallisuuden kannalta on tärkeää, että ammatinharjoittaja osaa potilaan kieltä. Tästä syystä valiokunta korostaa sitä, että varsinkin kuntien ja kuntainliittojen mutta myös muiden terveydenhuollon työnantajien tulee varmistaa työntekijän sellainen kielitaito, joka takaa potilasturvallisuuden.

Suomen ammatinharjoittamisen ja ETA-sopimuksessa edellytetyn vastavuoroisen tunnustamisen välillä on eräitä huomioon otettavia eroavaisuuksia. Hammaslääkärin orientoivaa vaihetta koskeva vaatimus tulee asettaa myös muista maista Suomeen tuleville hammaslääkäreille. Farmaseutin tutkinnon suorittaneiden asema on selvitysten jälkeen saatettava vastaamaan Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen määräyksiä siten, että se tulee rinnastetuksi korkeakoulututkintoon. Yleislääkärin erityiskoulutuksen orientoivaa vaihetta koskevat ongelmat tulee selvittää. Valiokunta viittaa sivistysvaliokunnan lausuntoon. Vastaavasti terveydenhoitajan, kättilön ja optikon tutkintojen uudistamisella on luotava suomalaisille ammatinharjoittajille mahdollisuus toimia vastavuoroisesti muissa ETA-maissa.

Euroopan yhteisön direktiivit lääkärin ja hammaslääkärin tutkintojen vastavuoroisesta tunnustamisesta ja muiden esitykseen sisältyvien terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien tutkintotodistusten vastaavuudesta eroavat siten, että optikon ja hammas-tekniikon toimen sekä sairaanhoitotoimen harjoittajien hakemusten käsittely voidaan hoitaa neljän kuukauden kuluessa. Kun saadun tiedon mukaan Suo-

men viranomaisille on syytä varata koko käytettävissä oleva aika tutkintotodistusten vastaavuuden selvittämiseen, ehdottaa valiokunta näitä koskevien säännösten muuttamista.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveystieteiden kunnioittavasti ehdottaa,

että ensimmäinen, toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

4.

Laki

optikon toimen harjoittamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan optikon toimen harjoittamisesta 11 päivänä marraskuuta 1960 annetun lain (429/60) 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 17 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (70/91), sekä lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 17 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa, uusi 4 ja 5 momentti, seuraavasti:

2 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, sosiaali- ja terveyshallitus myöntää hakemuksesta oikeuden toimia laillistettuna optikkona Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle, jolle Euroopan talousalueen valtiossa saadun koulutuksen perusteella on siinä valtiossa myönnetty tai jolla on muualla suoritettua koulutuksen perusteella Euroopan talousalueen valtiossa hyväksytty tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, joka sanotussa valtiossa vaaditaan oikeuden saamiseksi optikon toimen harjoittamiseen itsenäisenä ammatinharjoittajana ja jolla on sosiaali- ja terveyshallituksen mahdollisesti määräämä tai päättämä ammattikokemus tai joka

on suorittanut sosiaali- ja terveyshallituksen mahdollisesti määräämän tai päättämän sopeutumisaikaa tai kelpoisuuskokeen. Hakijan on toimitettava sosiaali- ja terveyshallitukselle hakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset selvitykset. Hakemusta koskeva päätös on annettava viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hakemusta koskeva selvitys on esitetty. Kelpoisuuskokeesta peritään maksu valtion maksu- ja tuloilain mukaisesti. Asetuksella säädetään tarkemmin ammattikokemuksesta, sopeutumisaikasta ja kelpoisuuskokeesta.

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki

hammasteknikon toimen harjoittamisesta annetun lain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hammasteknikon toimen harjoittamisesta 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun lain (220/64) 1 a §, sellaisena kuin se on 17 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (67/91), seuraavasti:

1 a §

Sen lisäksi, mitä 1 §:ssä säädetään, sosiaali- ja terveyshallitus myöntää hakemuksesta oikeuden toimia laillistetuista hammasteknikoista pidettävään luetteloon merkittynä laillistettuna hammasteknikkona Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle, jolle Euroopan ta-

lousalueen valtiossa saadun koulutuksen perusteella on siinä valtiossa myönnetty tai jolla on muualla suoritettua koulutuksen perusteella Euroopan talousalueen valtiossa hyväksytty tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, joka sanotussa valtiossa vaaditaan oikeuden saamiseksi hammas-

teknikon toimen harjoittamiseen itsenäisenä ammatinharjoittajana ja jolla on sosiaali- ja terveyshallituksen mahdollisesti määräämä tai päättämä ammattikokemus tai joka on suorittanut sosiaali- ja terveyshallituksen mahdollisesti määräämän tai päättämän sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen. Hakijan on toimitettava sosiaali- ja terveyshallitukselle hakemuksen käsitte- lyä varten tarpeelliset selvitykset. Hakemusta koskeva päätös on annettava viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hakemusta kos-

keva selvitys on esitetty. *Kelpoisuuskokeesta* peritään maksu valtion maksuperustelain mukai- sesti. Asetuksella säädetään tarkemmin ammat- tikokemuksesta, sopeutumisajasta ja kelpoisuus- kokeesta.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

6.

Laki

sairaanhoitotoimen harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sairaanhoitotoimen harjoittamisesta 31 päivänä lokakuuta 1962 annetun lain (554/62) 1 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä maaliskuuta 1979 ja 17 päivänä tammikuuta 1991 annetuilla laeilla (375/79 ja 68/91), sekä

lisätään lakiin uusi 1 a §, seuraavasti:

1 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, sosiaali- ja terveyshallitus myöntää hakemuksesta oikeuden toimia sosiaali- ja terveyshallituksen sairaanhoitotoimen harjoittajista pidettävään luetteloon merkittynä sairaanhoitotoimen harjoittajana joko toisen palveluksessa tai yksityisenä ammatinharjoittajana Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle, jolle Euroopan talousalueen valtiossa saadun koulutuksen perusteella on siinä valtiossa myönnetty tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, joka sanotussa valtiossa vaaditaan oikeuden saamiseksi kättilön tai sairaanhoitajan toimen harjoittamiseen itsenäisenä ammatinharjoittajana. Vastaavasti sosiaali- ja terveyshallitus myöntää oikeuden toimia muuna sairaanhoitotoimen harjoittajana Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle, jolle Euroopan talousalueen valtiossa saadun koulutuksen perusteella on siinä valtiossa myönnetty tai jolla on muualla suoritettun koulutuksen perusteella Euroopan talousalueen valtiossa hyväksytty tutkintotodistus, todistus tai muu muo-

dollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, joka sanotussa valtiossa vaaditaan oikeuden saami- seksi muihin sairaanhoitotoimen ammatteihin ja jolla on sosiaali- ja terveyshallituksen mahdolli- sesti määräämä tai päättämä ammattikokemus tai joka on suorittanut sosiaali- ja terveyshalli- tuksen mahdollisesti määräämän tai päättämän sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen. Hakijan on toimitettava sosiaali- ja terveyshallitukselle hakemuksen käsitte- lyä varten tarpeelliset selvi- tykset. Hakemusta koskeva päätös on annettava viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hakemusta koskeva selvitys on esitetty. Kelpoi- suuskokeesta peritään maksu valtion maksupe- rustelain mukaisesti. Asetuksella säädetään tar- kemmin ammattikokemuksesta, sopeutumis- ajasta ja kelpoisuuskokeesta.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

1 a §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, Hurskainen, Kauppinen, Kuittinen, Muttilainen,

Nordman, Puhakka ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Koistinen, Mäkipää, Saari (osittain), Takala (osittain) ja Vehkaoja.

EDUSKUNNAN
SIVISTYSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

2 päivänä lokakuuta 1992

Lausunto n:o 4

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 11 päivänä syyskuuta 1992 päivätyllä kirjeellään pyytänyt sivistysvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 107 laeiksi eräiden terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty erityisesti niistä seikoista, jotka on otettava huomioon koulutusta koskevien säännösten muutostarpeiden johdosta.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Marja-Liisa Partanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, korkeakouluneuvos Leena Pirilä ja vs. suunnittelija Marja-Liisa Niemi opetusministeriöstä, johtaja Leena Nederström opetushallituksesta, apulaisosastopäällikkö Antti Marttila sosiaali- ja terveyshallituksesta, professori Olli Mäkelä Helsingin yliopistosta, vt. professori Helena Leino-Kilpi Turun yliopistosta, professori Pekka Peura Kuopion yliopistosta, koulutusasiainsihteeri Tuula Pitkänen Terveystenhuoltoalan ammattijärjestö Tehy ry:stä, rehtori Ulla Järvelä Helsingin kaupungin terveydenhuolto-oppilaitoksesta, lehtori Eeva Pasanen Kättilöopistosta, tiedotuspäällikkö Kirsti Bult Suomen Farmasialiitosta, hallituksen jäsen Vesa Valkealahti Suomen Hammasteknikkojen Seurasta, apulaistoiminnanjohtaja Santero Kujala Suomen Lääkäriliitosta edustaen myös Suomen Medisiinariliittoa ja toimitusjohtaja Eero Lång Suomen Silmäopettikkojen Liitosta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevia lakeja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen vaatimalla tavalla. Ehdotetut säännökset vastaavat Euroopan yhteisöjen tutkintotodistusten tunnustamista ja ammatinharjoittamisen ehtojen yhteensovittamista koskevia säännöksiä. Näiden säännösten tarkoituksena on edistää henkilöiden vapaata liikkumista.

Valiokunnan kannanotot

Suomalainen terveydenhuollon alan koulutus on yleisesti ottaen korkeatasoista ja useissa tapauksissa ylittää EY-maiden terveydenhuollon koulutuksen tason. Valiokunnan mielestä ETA-sopimuksen edellyttämä tutkintojen tunnustaminen ei saa johtaa siihen, että suomalaisen koulutuksen taso heikkenee. Jotta Suomessa koulutuksen saaneet eivät joutuisi huonompaan asemaan muissa ETA-maissa koulutuksensa saaneisiin verrattuna esimerkiksi tutkinnon suorittamisen pituuden vuoksi, Suomessa tulisi selvittää mahdollisuudet tiivistää suomalaista koulutusta kuitenkin tinkimättä koulutuksen tasosta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että terveydenhuoltopalvelujen saajien oikeus palveluihin omalla äidinkielellä turvataan.

Lääkäriskoulutus. Yleislääkärin erityiskoulutuksesta annettu direktiivi koskee lääkärin kuuden vuoden peruskoulutuksen jälkeistä koulutusvaihetta. Direktiivi edellyttää, että koulutusvaiheen pituus on kaksi vuotta ja koulutus painottuu käytännön palveluun. Koulutus vaaditaan 1.1.1995 lukien niiltä lääkäreiltä, jotka toimivat yleislääkäreinä perusterveydenhuollossa ja joiden potilaat saavat korvausta tai muita etuisuuksia asianomaisen maan sosiaaliturvajärjestelmästä.

Suunnitelmien mukaan Suomessa kaksivuotinen lisäkoulutus rakennettaisiin siten, että nykyinen vuoden mittainen peruskoulutuksen jälkeinen ns. orientoiva vaihe poistetaan ja erikoislääkäriskoulutuksen yleiskoulutusosuus palauteaan takaisin kahteen vuoteen. Käytännön palvelun määrästä on direktiivissä säädetty siten, että vähintään 6 kk tulee suorittaa hyväksytyssä sairaalassa, vähintään 6 kk yleislääkärin vastaanotolla tai hyväksytyssä terveydenhuollon laitoksessa, jossa lääkärit huolehtivat perusterveydenhuollosta ja enintään 6 kk muussa hyväksytyssä perusterveydenhuollon kannalta tarkoituksenmukaisessa laitoksessa tai yksikössä.

Suomessa merkittävä ratkaisu direktiivin edellyttämien muutosten osalta on se, mitä lääkäriryhmiä se tulee koskemaan. Direktiivin mukaan se ei koske sairaalalääkäreitä eikä erikoislääkäreitä eikä myöskään erikoistuvia lääkäreitä.

Ongelmaksi saattaa muodostua se, miten uusi koulutus viivästyttää lääkärin valmistumista, kun nykyisen orientoivan vaiheenkin suorittamisessa on valiokunnan saaman selvityksen mukaan vaikeuksia nykyisen taloudellisen tilanteen aiheuttaman palvelupaikkojen vähyyden takia. Valiokunta pitää välttämättömänä, että lääkärikoulutuksen käytännön palvelun vaatimia työpaikkoja on riittävästi.

Suomessa on lääkäreiden erikoiskoulutuksessa 32 pääerikoisalaa ja niiden alaryhmiä yhteensä 58 suppeata erikoisalaa. EY:n järjestelmä ei tunne suppeita erikoisaloja. Valiokunnan mielestä Suomessa tulisi selvittää, onko erikoislääkärin erikoisalojen määrä tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kansalliset tarpeemme.

Kätilökoulutus. Kätilön tutkintoa koskevat direktiivit määrittelevät koulutuksen rakenteen ja yksityiskohtaisesti koulutuksen vähimmäisvaatimukset. Pääratkaisut ovat kolmivuotinen kätilökoulutus tai yleissairaanhoitajan koulutukselle rakentuva kätilökoulutus. Suomalainen kätilökoulutus ei vastaa EY:n direktiivin vähimmäisvaatimuksia pituuden eikä eräiden yksittäisten kätilön työhön kuuluvien toimenpiteiden lukumäärän osalta. Tämän vuoksi suomalaista

kätilökoulutusta tulee muuttaa joko siten, että lisätään vuoden mittainen työharjoittelu nykyiseen koulutukseen, jolloin ammattinharjoittajalla on yleissairaanhoitajan ja kätilön valmiudet ja kelpoisuus tai järjestetään kolmivuotinen kätilökoulutus. Valiokunta kiirehtii päätöksiä kätilökoulutuksen saattamisesta EY-direktiivin tasalle ja pitää tärkeänä, että uudistetussa suomalaisessa kätilökoulutuksessa olevat puutteet korjataan.

Farmasiakoulutus. Valiokunta pitää tärkeänä, että edelleenkin huolehditaan ja ylläpidetään sitä yhteistyötä, joka farmasiakoulutuksessa on ollut Pohjoismaiden välillä.

Kelpoisuuskoe. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että muun muassa optikoiden koulutus kestää Suomessa lukion käyneellä 3,5 vuotta ja keskiasteen suorittaneilla 4,5 vuotta. EY:n direktiivin mukainen vaatimus on kolmen vuoden koulutus. Myös muilla terveydenhuollon aloilla on vastaavanlaisia eroja eri ETA-maiden koulutuksessa. Valiokunta katsoo, että muissa ETA-valtioissa tutkintonsa suorittaneilta henkilöiltä vaaditaan tarvittaessa kelpoisuuskokeen hyväksytty suorittaminen.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta laatiessaan mietintöään ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula,

von Bell, Gustafsson, Lehtinen, Rätty, Suhola, Toivonen, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsen Seivästö.